

ھەرىمى كوردستان – عىراق

كۆمىيۇنى بالاي سەربەخۇي ھەلبىژاردن و راپرسىي

ئەنجومەنى كۆمىياران

پاڭپىشت بەبىرگەي (يەكەم)ى ماددەي (۱۶) لەياساي كۆمىيۇنى بالاي سەربەخۇي ھەلبىژاردن و راپرسىي ژمارە (۴) لە ۲۰۱۴، بىريارماندا ئەم پەپىرەوھى لاي خوارەو دەربكەين:

پەپىرەوي ژمارە (۱) سالى ۲۰۱۵

پەپىرەوي ناوخۇي ئەنجومەنى كۆمىيارانى كۆمىيۇنى بالاي سەربەخۇي ھەلبىژاردن و راپرسىي

ماددەي يەكەم

ئەنجومەنى كۆمىياران لە (۹) ئەندام پىكىدئىت . ئەندامەكانى بەپىي ياساي كۆمىيۇنى بالاي سەربەخۇي ھەلبىژاردن و راپرسىي ژمارە (۴) سالى ۲۰۱۴ لەلايەن پەرلەمانى كوردستانەو ھەلدەبىژاردن. ئەنجومەن ھەلدەستىت بەسەرپەرشتىي و چاودىريي و بەدواداچوونى كارى كارگىپرى ھەلبىژاردنەكان و پىكەينانى لىژنەھەمىشەيى و كاتىەكان، بەپىي ياسا كارو دەسەلاتەكانى جىبەجى دەكات، ئەنجومەن دەتوانىت بەپىي پىويست بەشيك لەدەسەلاتەكانى بىەخشىتە كارگىپرى ھەلبىژاردنەكان.

ماددەي دووھم

يەكەم: ئەنجومەنى كۆمىياران بالاترين دەسەلاتە لە كۆمىيۇنى بالاي سەربەخۇي ھەلبىژاردن و راپرسىي.

دووھم: بەرپرسىيارىتى سەرۆك و جىگرو ئەندامانى ئەنجومەن لەبەرانبەر پەرلەماندا پىكەوھىي (تظامنى) و كەسىيە.

سىيەم: دواي سوئندخواردنى ياساي، ئەندامانى ئەنجومەن لە ماوھىەك، كە لە (۱۵) پوژ زياتر نەبىت، يەكەمىن كۆبونەوھى خۇي گرىدەدات، كۆبونەوھەكە بەسەرۆكايەتى بەتەمەنترين ئەندام بەرپوھدەبىرئىت و تىيدا سەرۆكى ئەنجومەن، جىگري سەرۆكى ئەنجومەن، بىرياردەرى ئەنجومەن و سەرۆكى كارگىپرى ھەلبىژاردنەكان بەدەنگى زۆرىنەي ۳/۲ ي ئەندامانى ھەلدەبىژىرئىت.

چوارەم: لەكاتى دەستلەكاركىشانەوھى ھەر يەك لە (سەرۆكى ئەنجومەن، جىگري سەرۆكى ئەنجومەن، بىرياردەرى ئەنجومەن و سەرۆكى كارگىپرى ھەلبىژاردنەكان) لەپۆستەكەي، دەبىت نوسراويكى فەرمى سەبارەت بەوازەينانى لەپۆستەكەي لەپىگاي سەرۆكى ئەنجومەنەو ھەلبىژاردنەكان، بەمەرجىك لەوادەي (۹۰) پوژ پىش پوژى دەنگدان و (۶۰) پوژ دواي پوژى دەنگدان نەبىت. ئەوكات، دەبىت زۆرىنەي پەھاي ئەندامانى ئەنجومەن پەزامەندىي

لەسەر دەستلەكار كېتىشەنە ۋەكەي بدات، داواكارى ۋازھىنانەكە پاش (۱۵) پۇژ كارى خۇي دەكات، ئەگەر كەسى دەستلەكار كېتىشەنە لەداواكەي پەشىمان نەبوۋىيە ۋە ئەنجومەنىش ھىچ بېرىلگەن ئەدا. دەپت لەماۋەي (۱۵) پۇژدا پۇستەكەي بەيەككە لەئەندامانى ئەنجومەن پېرىكېتتە ۋە، بەپىيى بېرگەي (يەكەم) ئەم مادەيە.

پىنچەم: كۆبۇنە ۋەكانى ئەنجومەن دوو جۇرن:

۱- كۆبۇنە ۋە ئاسايىيەكان كە بەلانى كەمە ۋە لە مانگىكدا يەكجار ئەنجام دەدرىت.

۲- كۆبۇنە ۋە ئاسايىيەكان، كەلەسەر داۋاي سەرۇكى ئەنجومەن يان (۳) لەئەندامانى ئەنجومەن گرىدەدرىن، بەرنامەي كارىان (۲۴) كاژىر پىش كۆبۇنە ۋەكە دەكاتە ئەندامانى ئەنجومەن، جگە لەو كۆبۇنە ۋە ئاسايىيەكە كتوپر دىنە پىشە ۋە.

شەشەم: دەسەلاتەكانى سەرۇكى ئەنجومەن:

- ۱- بەرپۇبەردنى كارە كارگىرپىيەكان و رېكخستەكانى ئەنجومەن.
- ۲- ئامادەكردنى كارنامەي كۆبۇنە ۋەكانى ئەنجومەن و گرىدان و سەرۇكايە تىكردنى.
- ۳- بەرپۇبەردنى گفوتوگۇ و پارىزگارپىكردن لەرپىكارەكانى.
- ۴- بەدۋادچوون بۇ كاروبارى ئەو لىژنانەي، كەلەلايەن ئەنجومەنە ۋە پىكەدەھىنرىت.
- ۵- خستەنەپروى ئەو بابەتانەي، كەپىۋىستە لەلايەن ئەنجومەنە ۋە دەنگى لەسەر بدرىتو ئاشكرا كردنى ئەنجامەكانى.

۶- نوينەرايەتى كردنى فەرمىي كۆمىسيۇن بەرانبەر لايەنە فەرمىيەكان.

۷- دەر كردنى ئەو پەيرە ۋە رېكارو بېرىارنەي، لەلايەن ئەنجومەنە ۋە پەسەندەكرىت.

حەوتەم: لەكاتى ئامادەنەبوونى سەرۇكى ئەنجومەندا، جىگرى سەرۇك شوينەكەي دەگرىتە ۋە ھەمان دەسەلاتەكانى سەرۇكى دەپت.

ھەشتەم: بەرنامەي دانىشتەنە ئاسايىيەكانى ئەنجومەن بەر لە (۴۸) كاژىر دەنىردرىت بۇ ئەندامانى ئەنجومەن.

۱- كۆبۇنە ۋەكانى ئەنجومەنە ئامادە بوونى زۇرىنەي پەھاي ئەندامەكانى دروستە.

۲- ئەنجومەن بۇي ھەيە ميوانداریي ھەر فەرمانبەرىكى كۆمىسيۇن بۇ كۆبۇنە ۋەكانى بكات.

دەيەم: ئەنجومەن بېرىاردەرىكى ھەيە، كەسەرپەرشتىي رېكخستەن و ئامادەكردنى كۆنوس و بېرىارەكانى ئەنجومەن دەكات و بەدۋادچوون بۇ جىبەجىكردنىان دەكات.

ياز دەيەم: ئەنجومەن كۆمىسيارىك ۋەك و تەبىژى فەرمىي ئەنجومەنە ئەدەبىژىردرىت و ئەركى گەياندى پەيامى فەرمىي كۆمىسيۇن دەپتتە مېدىياكان بەشىۋەيەكى شەفافانە.

ماددەى سېيەم

يەكەم: بېرىاردان لەناو ئەنجومەندا بەم سى شىۋەيەى خوارەو دەبىت:

- ۱- ئەو بېرىارنەى، پىۋىستى بەدەنگى دوو لەسەر سىي ئەندامانى ھەيە، ئەمانە دەگرىتەو: (ھەلبىزاردنى سەرۋكى ئەنجومەن، جىگىرى سەرۋكى ئەنجومەن، بېرىاردەرى ئەنجومەن، سەرۋكى كارگىپىرى ھەلبىزاردنەكان، بەرپىرسى فەرمانگەى پارىزگاكان و بەرپىۋەبەرە گشتىيەكان (پۆستە بالاکان)).
- ۲- ئەو بېرىارنەى، بەدەنگى زۆرىنەى رەھاي ژمارەى ئەندامانى ئەنجومەن پەسەند دەكرىن، ئەمانە دەگرىتەو: (پەسەند كردن و ھەمواركدنەو پەيرەوى ناوخۇي ئەنجومەنى كۆمىسياران و پەيرەوى تايىبەت بەدامەزراوەكانى كۆمىسيۇن، كردنەو بەيەكەو گرېدان و ھەلوەشاندىنەو بەرپىۋەبەرە تىيەكان و بەشەكان و ھۆبەكان، دەركدنى پەيرەوكان بۇ جىبەجىكردنى حوكمە ياسايىيەكانى كۆمىسيۇن).
- ۳- ئەو بېرىارنەى، بەدەنگى زۆرىنەى ژمارەى ئەندامانى ئامادەبوو دەدرىن، كە بۇ حالەتى بەدەر لە خالى (۱)، (۲)ن، لەحالەتى يەكسانى دەنگەكاندا، ئەو لايەنە سەرکەوتن بەدەست دەھىنىت، كەدەنگى سەرۋكى لەگەلدایە.

دووم: دەنگدان لەكۆبونەوكانى ئەنجومەن بەناشكرا دەبىت.

- سېيەم: ئەگەر يەككى لەئەندامان خۇپارىزى ھەبوو لەسەر بېرىارىكى ئەنجومەن، دەتوانىتخۇپارىزىيەكەى بەنوسىن پىشكەشى ئەنجومەن بكات و ھاوپىچ بكرىت لەگەل كۆنوسى كۆبونەوكاندا.
- چوارەم: كۆنوسى كۆبونەوكانى ئەنجومەن لەتۆمارىكدا رىكدەخرىت، تىيدا بېرىارو گفوتگوگان ياداشتدەكرىن و لەلايەن ئەندامانى ئەنجومەنەو وازۇدەكرىن.
- پىنچەم: ئەنجومەن بوى ھەيە ھەندى لەئەركەكانى خۇي بەسەرۋك بسىپىرىت.

ماددەى چوارەم

- يەكەم: لە كاتى وازھىنانى ئەندامىكى ئەنجومەن لە ئەندامىتى، دەبىت نوسراوىكى فەرمى سەبارەت بەوازھىنانەكەى لەرپىگاي سەرۋكى ئەنجومەنەو ئاراستەى ئەنجومەن بكات.
- دووم: داواى وازھىنانەكە (دەست لەكاركىشانەو) بۇ گفوتگو لەبارەيەو لەيەكەم كۆبونەوكانى ئەنجومەندا كە دەخرىتەپروو.
- سېيەم: لەداواى (۳۰) رۆژ لەبەرزكدنەو داواكە بۇ سەرۋكى ئەنجومەن، يان سپاردنى بەنوسىنگەى سكرتارىيەت، وازھىنانەكە كارى خۇي دەكات ئەگەر داواكارەكە لەو ماوہيەدا پاشگەز نەبىتەو.

چوارەم: پاش تەواوبوونى ماوەى دەست لەكاركىشانەوہەكە پيويستە ئەنجومەنلە ماوەى (۱۵) رۆژدا سەرۆكايەتى پەرلەمان ئاگادار بکاتەوہ.

ماددەى پيىنجەم

سەرۆك و جيگرو ئەندامانى ئەنجومەن لەكارکردن و پرياردانىاندا پابەندن بەياسا و پەيرەوہکانى كۆمىسيۇنى بالاي سەربەخۇي ھەلبىزاردن و راپرسى و ھەر ياسايەكى تری بەركارى پەيوەندىدارەوہ، بەپيچەوانەوہ، بەزۆرينەى رەھای دەنگى ئەندامانى ئەنجومەن بەنوسراوى فەرمى پەرلەمان لەو حالەتە ئاگادار دەکاتەوہ.

ماددەى شەشەم

يەكەم: ھيچ كەسيك يان ھيژيكي چەكدار بۆى نيە بيئە ناو كۆمىسيۇنەوہ يان نزيك بيئەوہ لەدەروازەکانى، بەبى رەزامەندی ئەنجومەن.

دووەم: ھيئانە ژورەوہى چەك و ھەر ئامرازيكى تری برينداركەر بۆ ناو كۆمىسيۇن ريگەپيئەدراوہ.

ماددەى حەوتەم

يەكەم: ئەنجومەنى كۆمىسياران بۆى ھەيە لە ئەندامانى ئەنجومەن ليژنەى بەردەوام و كاتىي پيکبھيئيت، بەمەرجى بوارەکانى پسيورى وئەرکەکانيان رەچاوبکات.

دووەم: ليژنەکان بۆيان ھەيە راويژ بە کەسانى شارەزاو پسيور بکەن و فەرمانبەرانى كۆمىسيونيش بە پيى پسيوريانبکەن بە ئەندام لە ليژنەکاندا.

ماددەى ھەشتەم

دەبيت ئەندامانى ئەنجومەنى كۆمىسياران و فەرمانبەرانى كۆمىسيۇنى بالاي سەربەخۇي ھەلبىزاردن و راپرسىي تواناكانيان بۆ كارى كۆمىسيونتەرخانبکەن.

ماددەى نۆيەم

ئەندامانى ئەنجومەنى كۆمىسياران بۆيان ھەيە پيشنيازي ھەموارکردنەوہى ئەو پەيرەو ريکارانە بکەن، كە لەلايەن ئەنجومەنەوہ دەردەكړين، پيشنيازکردنەكە لەريى پيشكەشکردنى ياداشتیک بە ئەنجومەنى كۆمىسياران دەبيت، ھەموارکردنەوہكەش بەندە بە رەزامەندنى زۆرينەى رەھای دەنگى ئەندامانى ئەنجومەنەوہ.

ماددەى دەيەم

كۆمىسيار نوسىنگەيەكى دەبىت، كەفەرمانبەرىك بەرپۆەيدەبات، كەلانى كەم ھەلگىرى پرونامەى دبلۆمەو چەند فەرمانبەرىكىش يارمەتيدەدات.

ماددەى يازدەيەم

ئەنجومەن بەرپۆەبەرايەتى گىشتىي ديوانى دەبىت و فەرمانبەرىك بەپلەى بەرپۆەبەرى گىشتىي بەرپۆەيدەبات، كەلانى كەم ھەلگىرى پرونامەى بەرايى زانكۆيە.

ماددەى دوازدەيەم

بەرپۆەبەرايەتى گىشتىي ديوان لەم بەشانە پىكدىت.

يەكەم: ۱- بەشى كاروبارى ئەنجومەن كەلەم ھۆبانە پىكدىت:

- أ. ھۆبەى كاروبارى ياسايى.
- ب. ھۆبەى كاروبارى كارگىپىرى.
- ج. ھۆبەى كۆنوس و بپيارەكان.
- د. ھۆبەى راپۇرت و بەدواداچوون.
- ه. ھۆبەى ھەرگىپران و رپۆرەسم.

۲- بەشى كاروبارى ئەنجومەن ئەم ئەركانە لەئەستۆدەگرىت:

- أ. پىشكەشكردنى راپۇرتى ياسايى بۇ ئەنجومەن، سەبارەت بەو كاروبارانەى ئەنجومەن كەپىي دەسپىردرىت.
- ب. بەرپۆەكردنى كاروبارە كارگىپىرەكانى ئەنجومەن.
- ج. ھەماھەنگى لەئىوان نوسىنگەكانى كۆمىسياراندا.
- د. ئامادەكردنى بپيارەكانى ئەنجومەن و ئەرشىفكردنىان.
- ه. بەدواداچونى ئامادەكردنى راپۇرتەكانى ئەنجومەن بەسەرپەرشتىي بپياردەرى ئەنجومەن.
- و. ھەرگىپرانى ھەموو دەقنامە و كاروبارە پىيويستەكانى ئەنجومەن.

دوومە: ۱- بەشى چاودىپىرى و وردبىنىي دارايى ناوخۇي، كە لەم ھۆبانە پىكدىت:

- أ. ھۆبەى چاودىپىرى و وردبىنىي ناوخۇي بۇ كاروبارى پارىزگان.
- ب. ھۆبەى چاودىپىرى و وردبىنىي ناوخۇي بۇ كاروبارى ھەرىم.
- ج. ھۆبەى چاودىپىرى و وردبىنىي ناوخۇي بۇ كاروبارى كارگىپىرى.
- د. ھۆبەى چاودىپىرى و وردبىنىي ناوخۇي بۇ كاروبارى گەنجىنەو كۆگان.

۲- بەشى چاودىيرى و وردىبىنىي ناوخۇي ئەم ئەركانە لەئەستۆدەگرىت:

- ا. بەدواداچوون و وردىبىنىكىردنى چالاكيە كارگىپرې و داراييەكانى نوسىنگەي ھەرىم، پارىزگان و گەنجينە و كۆگان.
- ب. پىشكەشكىردنى راپورت و پىشنىيازو پاسپاردە بەئەنجومەن لەسەر چۆنيەتى بەرپۆەچوون و پىشخستنى كارەكانى لەپوى كارگىپرې و داراييەو بەشىوئەكى مانگانە و لەكاتى پىويستدا.
- ج. بەدواداچوونى راپورتە جياجياكان كە ئاراستەيدەكرىن.
- د. وردىبىنىكىردنى سەرجم گرىبەستەكان و پىشكەشكىردنى راپورتى پىويست بەئەنجومەن لە و بارەيەو.

ماددەى سىز دەيەم

پەيوەندىي كارگىپرې ھەلبىژاردن بەئەنجومەنى كۆمىسيارانەو

يەكەم: كارگىپرې ھەلبىژاردنەكان دەزگايەكى بەرپۆەبردن و جىبەجىكىردنە لەكۆمىسيۇنى بالاي سەربەخۇي ھەلبىژاردن و راپىرسى، سەرۆكى كارگىپرې ھەلبىژاردن سەرۆكايەتى دەكات و بەرپرسە بەرانبەر ئەنجومەنى كۆمىسياران، باپەندە بەئامادەكىردنى نەخشە و پلان و ھەلسۆراندنى كاروبارى پرۆسەي ھەلبىژاردن و راپىرسى، دواي پىشكەشكىردنى بەئەنجومەن و پەسەندكىردنى.

دووم: دەبىت سەرۆكى كارگىپرې ھەلبىژاردن دوو ھەفتە جارىك راپورتى كارو چالاكيەكانى پىشكەش بەئەنجومەن بىكات.

سىيەم: ئەنجومەنى كۆمىسياران لەرېگاي سەرۆكى كارگىپرې ھەلبىژاردنەكانەو لەگەل فەرمانگەكانى ھەلبىژاردن لىدواندەدات.

چوارەم: سەرۆكى كارگىپرې ھەلبىژاردن پابەندە بەپيدانى ھەر زانىارىي و داتا و دەقنامەيەكەو بەئەندامانى ئەنجومەن.

ماددەى چوار دەيەم

يەكەم: ئەندامانى ئەنجومەنى كۆمىسياران موچەو دەرمالەيان بەپىي ياسا و رېنمايەكاندەبىت.

دووم: فەرمانبەرانى كۆمىسيون موچەو دەرمالەيان بەپىي ياسا و رېنمايەكاندەبىت.

ماددى پازدەھەم**روونىي (شەفافىيەت)**

كۆمىسيۇنى بالاي سەربەخۇي ھەلبىژاردن و راپرسى كارەكانى بەپيى ياسا و پيۋەرە ناوخۇي و نيو دەولەتتەكان بەپيۋەدەبات، سەرجمە ريكارو پريارەكانى بلاودەكاتەو.

ماددى شارزەيەم

ئەنجومەنى كۆمىسياران دوو جور ياداشت وەردەگريت و دەيانخاتە بەرنامەي كارەو:

يەكەم: ياداشتى ناوخۇي، كەدوو جورن:

ئەو ياداشتەنەي، كەراستەوخۇ لەلەيەن ئەندامانى ئەنجومەنى كۆمىسيارانەو يان لەلەيەن بەپيۋەبەرى گشتى ديوانەو پيشكەشەكەردن.

دووم: ياداشتى دەرەككىي: كەئەم جورانە دەگريتەو:

۱- ئەو ياداشتەنەي، كەلەلەيەن ھەر كەس و قەوارەيەكەو ييت و پيشكەشى ئەنجومەن دەكرين و پەيوەستەن بەپيۋەسەي ھەلبىژاردنەو، ئەگەرچى سكالو تانەش بن. ئەم ياداشتەنەش بەپيۋەنديان دابەشەكەردن.

۲- ئەو ياداشتەنەي، كەئەندامانى ئەنجومەنەك كەسى فەرمىي وەريدەگرن، پيۋيستە پيشكەش بەئەنجومەنى بكرين.

۳- ناييت ھيچ ياداشتەيكلەھەمان پوژى وەرگرتنيدا لەكويونەوئەي ئەنجومەندا بۇ ليكۆلينيەوئەي بخريتەپوو، جگە لەو حالەتەنە نەييت، كەپەيوەنديان بەسەريپچى وادەي ھەلمەتەكانى ھەلبىژاردن، پيۋەسەي پوژى دەنگدان و جياكردنەوئەو ھەيە وکەلەسەر داواي زورينەي ژمارەي ئەندامانى ئەنجومەن لەھەمان پوژدا دەخريئە بەرنامەي كارەو.

ماددى ھەقدەيەم

ئەم پەيرەوى ناوخۇيە لەپوژى بلاوبونەوئەي لەپوژنامەي فەرمى (وقائع كوردستان) دا كارى پيدەكريت.

ھەندرين محمدصالح

سەرۆكى ئەنجومەنى كۆمىسياران

۲۰۱۵/۴/۱۲

تېيىنى / ئەم پەيرەوئە لەژمارە (۱۸۷) ي بەروارى ۱۴ / ئايار / ۲۰۱۵ ي زايىنى، لەپوژنامەي فەرمى (وقائع كوردستان) بلاوكرەوئەو.